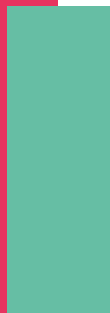
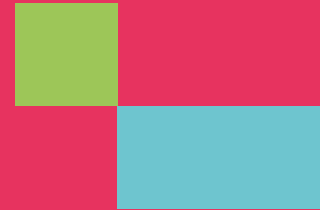
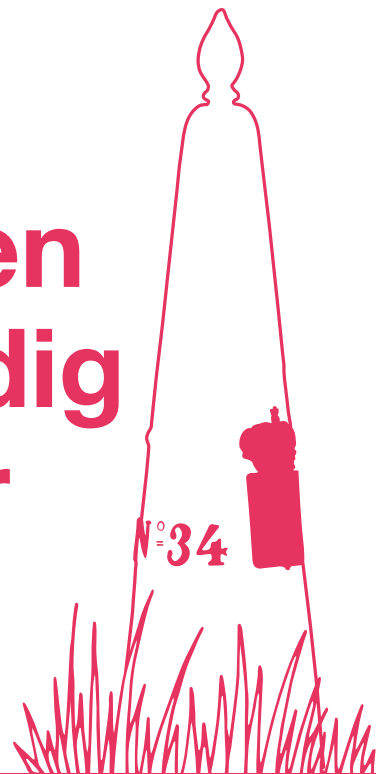

emir

Grenzen overschrijden als zelfstandig ondernemer

tussen België, Nederland
en Duitsland

Drie landen, drie systemen, een economische ruimte

Grensoverschrijdend ondernemen in de Euregio Maas Rijn (EMR) dat wil zeggen ondernemen in het **grensgebied tussen Nederland, België en Duitsland** biedt veel kansen. Ondernemen in een (of meerdere) buurland(en) **betekent echter** ook dat zelfstandige ondernemers in aanraking komen met andere regels zoals op het gebied van ondernemingsrecht, sociale zekerheid en belastingrecht. Deze brochure heeft tot **doel de weg te wijzen bij de geldende wetgeving** (nationaal, bilateraal en Europees) in situaties van grensoverschrijdend ondernemen in het Belgisch Duits Nederlandse grensgebied.

Waar ontvang ik persoonlijk advies en meer informatie?

GrensInfoPunten (GIP)

Infodesk Grensoverschrijdend Ondernemen (ZZP-fabriek)

www.zzp-fabriek.nl/zzp-desk

GIP Maastricht

Maastricht International Centre (MIC)

Mosae Forum 10

NL-6211 DW Maastricht

www.grenzinfo.eu/emrm

GIP Aachen-Eurode

Bürgerservice am Katschhof

Johannes-Paul-II Straße 1

D-52062 Aachen

www.grenzinfo.eu/emra

GIP Aachen-Eurode

Eurode Business Center

Eurode Park 1

D-52134 Herzogenrath

www.grenzinfo.eu/emra

ZZP FABRIEK

GRENZINFO.

Hoe gebruik ik deze brochure?

Disclaimer

Alle informatie in deze brochure is met de uiterste zorgvuldigheid samengesteld. Datum afronding onderzoek: Februari, 2022. Voor informatie, die desondanks niet juist, onvolledig of verouderd is, aanvaarden wij geen enkele aansprakelijkheid. De gepubliceerde links (links naar andere web sites/ bronnen) zijn met de grootste zorgvuldigheid onderzocht en samengesteld. De redactie heeft geen invloed op de huidige en toekomstige opzet en inhoud van de gelinkte pagina's en is daarom niet aansprakelijk voor de daaraan gekoppelde inhoud. De informatie in deze brochure is algemeen van aard. Elke zelfstandige ondernemer heeft een andere persoonlijke situatie, achtergrond en andere aanvullende factoren, die zijn/ haar persoonlijke situatie kunnen beïnvloeden. Derhalve is een persoonlijk adviesgesprek waarin de totale persoonlijke situatie van een zelfstandig ondernemer aan bod komt aan te raden.

youRegion informatiebrochure

'Grenzen overschrijden als zelfstandig ondernemer tussen België, Nederland en Duitsland'

Addendum / Corrigendum Deel 2

DGA in grensoverschrijdende context als zelfstandige geacht

*'Personen deels werkzaam in Nederland die voor 1 mei 2010 onder Verordening (EEG) nr. 1408/71 voor de werkzaamheden in Nederland als werknemer werden beschouwd, maar die onder Verordening (EG) nr. 883/2004 als zelfstandige worden beschouwd, bijvoorbeeld de **directeur-grootaandeelhouder** en de commissaris.'* (SVB beleidsregel 'Overgangsrecht toepasselijke wetgeving, [SB2267](#), 24 maart 2022)

* * *

Aanvulling ontbrekende informatie

Een **A1-verklaring moet uiteindelijk altijd worden uitgereikt door het bevoegde land**, welk niet altijd het woonland is. Bijvoorbeeld een betrokkene woont in België en is zelfstandig in Nederland. Zij zal de activiteit gedurende één maand in Duitsland uitoefenen. Het is niet België, maar wel Nederland dat de A1-verklaring (detachering) zal moeten uitreiken als aan alle voorwaarden is voldaan.

* * *

De bevoegde autoriteit op het gebied van sociale zekerheid in België in het kader van grensoverschrijdend ondernemen is primair het **Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ)**, zie www.rsvz.be. De informatie op pagina 21 en 23 dient in deze zin aangevuld (gelezen) te worden.

* * *

Correctie wettelijke basis en definitie

België kent een **wettelijke definitie van een "zelfstandige"**. Voor de toepassing van het sociaal statuut ten voordele van de zelfstandigen dient onder een "zelfstandige" verstaan te worden als:

'ieder natuurlijk persoon, die in België een beroepsbezigheid uitoefent uit hoofde waarvan hij niet door een arbeidsovereenkomst of door een statuut verbonden is' (artikel 3 van het KONINKLIJK BESLUIT NR. 38 VAN 27 JULI 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen)

Grensoverschrijdend ondernemen

Inleiding - Drie landen, drie systemen, een economische ruimte

Grensoverschrijdend ondernemen in de Euregio Maas Rijn (EMR) dat wil zeggen ondernemen in het **grensgebied tussen Nederland, België en Duitsland** biedt veel kansen. Ondernemen in een (of meerdere) buurland(en) **betekent echter** ook dat zelfstandige ondernemers in aanraking komen met andere regels zoals op het gebied van ondernemingsrecht, sociale zekerheid en belastingrecht. Deze brochure heeft tot **doel de weg te wijzen bij de geldende wetgeving** (nationaal, bilateraal en Europees) in situaties van grensoverschrijdend ondernemen in het Belgisch Duits Nederlandse grensgebied.

Deel 1: De algemene vereisten voor het starten als bedrijf in

België

Nederland

Duitsland

- Waarop moet ik letten bij de **inschrijving** als ondernemer in het land van vestiging?
- Welke **rechtsvorm** kies ik?
- Hoe is de **sociale zekerheid** voor ondernemers geregeld?
- Welke **beroepseisen** gelden? Heb ik een **vergunning** nodig om mijn bedrijf te kunnen uitvoeren?
- Hoe start ik **vanuit een uitkering**?
- Waar kan ik terecht met al mijn onderneming gerelateerde vragen?

Deel 2: Voorwaarden en valkuilen bij grensoverschrijdend ondernemen in de praktijk

- Wat zijn de lokale wetten en regels voor **markttoegang** en ondernemen in de EMR?
- Hoe werkt de **belastingheffing** bij grensoverschrijdend ondernemen?
- Wat zijn de typische **valkuilen bij fiscale grenseffecten** die men zou kunnen voorkomen?
- Hoe werkt de **socialzekerheidsplicht** bij grensoverschrijdend ondernemen?
- Wat zijn de typische **valkuilen bij grenseffecten afkomstig van sociale zekerheidswetgeving** die men zou kunnen voorkomen?
- Hoe omgaan met het **risico schijnzelfstandigheid**?
- Wanneer komt er een **socialrechtelijke controle**?
- Wat is de specifieke regelgeving met betrekking tot de **kunst- en cultuursector**?
- Welke zijn **bijzondere valkuilen bij de grenseffecten** in de kunst- en cultuursector?

Waarop moet ik letten bij de inschrijving als ondernemer in het land van vestiging?

Registratie-eisen

In België zijn de basisvereisten voor de inschrijving als ondernemer als volgt:

- Elke zelfstandige dient een **ondernemingsnummer** aan te vragen bij een erkend ondernemingsloket.
- Dan verkrijgt men een ondernemingsnummer en volgt inschrijving bij de **Kruispuntbank van Ondernemingen (KBO)**.
- **Aansluiten bij Sociaal Verzekeringsfonds** naar keuze en betalen van sociale bijdragen is verplicht, ook als zelfstandige.
- Aansluiten bij ziekenfonds.

Welke rechtsvorm kies ik?

Rechtsvormen

In België bestaan ondernemingen met en zonder rechtspersoonlijkheid:

Zonder rechtspersoonlijkheid:

EENMANSZAAK

- Ook wel 'natuurlijk persoon' genoemd
- Laagdrempelig om op te richten (geen op-richtingsovereenkomst nodig)
- Opstarten kan **zonder kapitaal**
- Ondernemer is aansprakelijk voor schulden van de onderneming zowel met het ondernemingsvermogen alsook met het privévermogen
- Belasting: via de **aangifte personenbelasting** geeft de ondernemer zijn inkomsten aan als winst uit onderneming
- Btw-plichtig
- Opstellen van een jaarlijkse **klantenlijsting** verplicht

Met rechtspersoonlijkheid:

BESLOTEN VENNOOTSCHAPSVORMEN (BV)

- Geen absoluut minimumkapitaal, maar een toereikend aanvangsvermogen nodig (financieel plan over minimaal 2 jaar)
- Een enkele oprichter volstaat
- Vereist een **notariële oprichtingsakte** van de statuten (evtl. inclusief verslag bedrijfsrevisor over inbreng in natura of arbeid)
- Kapitaal van een BV is verdeeld in aandelen die in het bezit zijn van een aandeelhouder(s)
- Bij een kleine BV is de bestuurder vaak de enige aandeelhouder (voorheen genoemd: zaakvoerder)
- De BV is aansprakelijk voor eventuele schulden
- In België kwalificeert een bestuurder van een BV automatisch als zelfstandige en **valt onder het zelfstandigenstatuut**
- De BV betaalt vennootschapsbelasting over de winst
- De BV is btw-plichtig

Belastingaangifte bij verblijf in het buitenland in de 'belasting niet-inwoners' (FOD Financiën).
https://financien.belgium.be/nl/zelfstandigen_vrije_beroepen

Ook vrije beroepers zijn een "onderneming" in de zin van het Wetboek Economisch Recht. Binnen welke rechtsvorm een vrij beroep wordt uitgeoefend is een individuele keuze. Omdat vrije beroepers bepaalde kenmerken vertonen die een klassieke onderneming vaak niet bezit, zijn zij voor een aantal zaken onderworpen aan een aangepaste benadering.
www.federatievrijeberoepen.be

Hoe is de sociale zekerheid voor ondernemers geregeld?

Verplichte aanmelding sociale zekerheid

Elke zelfstandige in België is **verplicht om zich aan te sluiten bij een sociaal verzekeringsfonds** en de verplichte sociale bijdragen te betalen. De hoogte van de verplichte bijdrage is afhankelijk van de aard van de zelfstandige. De zelfstandige in bijberoep is naast zijn zelfstandige activiteiten meestal ook werknemer. Zie voor meer informatie: www.rsvz.be – Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ)

OPGELET: Voor een zelfstandige in bijberoep kan werken in loondienst buiten België belangrijke gevolgen hebben voor de sociale zekerheidspositie van die betreffende zelfstandige!

Welke beroepseisen gelden? Heb ik een vergunning nodig om mijn bedrijf te kunnen uitvoeren?

Mogelijke beroepseisen: Bewijs van bekwaamheid

Alleen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in het Waals Gewest is het nodig om voldoende basiskennis van bedrijfsbeheer te kunnen aantonen voor het starten van een eigen onderneming. Voor het Vlaamse gewest is dit niet meer nodig. www.belgium.be – zoekterm: *onderneming*

Specifieke beroepseisen

Voor bepaalde beroepen dient de ondernemer te voldoen aan beroepskwalificaties ; zie voor meer informatie: www.economie.fgov.be – zoekterm: *ondernemer beroepskwalificaties*

Economie is een gewestelijke bevoegdheid. Daarom kunnen er mogelijk verschillen bestaan tussen Vlaanderen en Wallonië in de formaliteiten die kunnen opgelegd worden in de Gewesten.

Hoe start ik vanuit een uitkering?

Starten vanuit een uitkering & gevolgen van grensoverschrijdende constellaties

Starten vanuit werkloosheid is mogelijk in België op grond van de maatregel “Springplank naar zelfstandigen”. De Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA) past het stelsel van de werkloosheidsverzekering en een aantal tewerkstellingsmaatregelen toe.

Informatie op het Informatieblad T158 van de RVA:
www.rva.be/nl – zoekterm: *springplank naar zelfstandigen*

Wettelijke informatie over de werkloosheidsreglementering in België:
<https://werk.belgie.be/nl> – zoekterm: *werkloosheid*

Waar kan ik terecht met al mijn onderneming gerelateerde vragen?

Contactpunt België (Dienstenrichtlijn)

www.business.belgium.be/nl

Ondernemingsloket (Belgische overheid)

België kent aanspreekpunten voor ondernemingen de zgn. ondernemingsloketten. Het ondernemingsloket voert een aantal taken uit (zoals verplichte administratieve formaliteiten) waarvoor de ondernemer vroeger contact moest opnemen met verschillende instanties. De ondernemingsloketten zorgen ervoor dat bepaalde gegevens toegankelijk zijn voor het publiek, en dit kosteloos voor de bestuursdiensten van de staat, gemeenschappen, gewesten, provincies en gemeenten, etc. Daarnaast verrichten de ondernemingsloketten onder andere:

- alle procedures en formaliteiten die nodig zijn voor de toegang tot hun beroep en alle vergunningsaanvragen die nodig zijn voor de uitoefening van hun activiteiten van zelfstandigen;

- machtigingen, zoals:
  - de ondernemersvaardigheden, d.w.z. de bewijzen voor de basiskennis bedrijfsbeheer, intersectorale beroepsbekwaamheid en/of sectorale beroepsbekwaamheid voor specifieke activiteiten

  - de beroepskaart voor vreemdelingen (verplicht voor derdelanders die geen onderdaan zijn van een EU-lidstaat of gelijkgestelde landen)

Er zijn acht ondernemingsloketten erkend. Ze beschikken over tal van kantoren in het hele land:

www.economie.fgov.be – zoekterm: *ondernemingsloket*

Waarop moet ik letten bij de inschrijving als ondernemer in het land van vestiging?

Registratie-eisen

In Nederland zijn de basisvereisten voor de inschrijving als ondernemer als volgt:

- Elke onderneming dient te worden ingeschreven in het Handelsregister van de **Kamer van Koophandel (Kvk)**.
- Bij inschrijving in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel worden de gegevens van de onderneming doorgegeven door de Kamer van Koophandel aan de Belastingdienst ten behoeve van de btw/ omzetbelastingregistratie.
- De onderneming krijgt dan van de Belastingdienst bericht over de registratie van de onderneming in de administratie van de Belastingdienst.
- Daarmee verkrijgt de onderneming tenslotte ook het omzetbelastingnummer en het btw identificatienummer.

Ook een zzp-er met een vrij beroep dient geregistreerd te zijn in het Handelsregister. Dat betekent dat alle vrije beroepen verplicht zijn zich in te schrijven bij de KvK. Voor meer informatie zie: <https://ondernemersplein.kvk.nl> – zoekterm: vrije beroepen

Welke rechtsvorm kies ik?

Rechtsvormen

In Nederland bestaan ondernemingen met en zonder rechtspersoonlijkheid:

Zonder rechtspersoonlijkheid:

EENMANSZAAK

- Laagdrempelig om op te richten (vormvrij, geen oprichtingsovereenkomst nodig)
- Opstarten kan **zonder kapitaal**
- Ondernemer is aansprakelijk voor schulden van de onderneming zowel met het ondernemingsvermogen alsook met het privévermogen
- Belasting: via de **aangifte inkomstenbelasting** geeft de ondernemer zijn inkomsten aan als winst uit onderneming
- Gebruikmaken van belastingvoordelen als ondernemer is mogelijk
- BTW-plichtig

Samenwerkingsvormen tussen twee of meer ondernemers: de maatschap en de Vennootschap onder firma (VOF).

Met rechtspersoonlijkheid:

BESLOTEN VENNOOTSCHAPSVORMEN (BV)

- Vereist een **notariële oprichtingsakte** van de statuten
- Kapitaal van een BV is verdeeld in aandelen die in het bezit zijn van een aandeelhouder(s)
- Bij een kleine BV is de Directeur-grotoaandeelhouder (DGA) vaak de enige aandeelhouder
- Storting van minimaal € 0,01 in de vennootschap door middel van geld of in natura
- De BV is aansprakelijk voor eventuele schulden
- De DGA is als **werknemer** in dienst van de BV
- De BV betaalt vennootschapsbelasting over de winst
- De DGA betaalt inkomstenbelasting over zijn loon
- De BV is btw-plichtig

Hoe is de sociale zekerheid voor ondernemers geregeld?

Sociale verzekering deels verplicht, deels vrijwillig

De zelfstandige is niet automatisch verzekerd voor inkomensverlies door ziekte, arbeidsongeschiktheid of werkloosheid.

Volksverzekeringen zijn verplicht voor iedereen die in Nederland werkt of woont. De volksverzekeringen zijn: de Algemene nabestaandenwet (Anw), basispensioen van de Rijksoverheid op basis van de Algemene Ouderdomswet (AOW) en de Wet langdurige zorg (Wlz) die zware intensieve zorg en bijzondere ziektekosten regelt. De zelfstandige betaalt de premie volksverzekeringen via de inkomstenbelasting. Overige sociale risico's, zoals ziekte of arbeidsongeschikt, kunnen alleen worden afgedekt door een **vrijwillige verzekering**.

In Nederland is de Belastingdienst verantwoordelijk voor het innen van zowel de (inkomsten)belastingen alsook de premies voor de sociale zekerheid.

Welke beroepseisen gelden? Heb ik een vergunning nodig om mijn bedrijf te kunnen uitvoeren?

Geen specifieke beroepseisen

In Nederland is er geen bewijs van bekwaamheid nodig, dat wil zeggen het officieel aantonen van voldoende basiskennis van bedrijfsbeheer, zoals in sommige delen van België. Daarnaast zijn er ook een stuk minder formaliteiten te behartigen dan in Duitsland, zelfs mocht de onderneming specifieke beroepseisen of kwalificaties vereisen.

In Nederland zijn er ook beschermde of gereguleerde beroepen waar de ondernemer beroepskwalificaties voor dient te hebben. U moet bewijzen dat u de juiste opleiding en ervaring heeft om dit beroep uit te oefenen (door een diploma, getuigschrift of bepaald examen) en/of zich inschrijven bij een beroepsorganisatie.

Zie hiervoor de website:

<https://ondernemersplein.kvk.nl> – zoekterm: *beroepseisen*

Hoe start ik vanuit een uitkering?

Starten vanuit een uitkering

Starten als zzp-er met een werkloosheidsuitkering (WW) in **Nederland** kan alleen met toestemming van het **UWV (Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen)**. Voor de eisen en voorwaarden zie deze link:
www.uwv.nl/particulieren – zoekterm: *eigen bedrijf starten*

Onder voorwaarden kan iemand starten als zzp-er vanuit de bijstand (Bbz). Daarvoor moet deze persoon zich melden bij de Sociale Dienst van de eigen gemeente. Voor meer informatie zie deze link:
www.rijksoverheid.nl – zoekterm: *eigen bedrijf starten bijstand*

Ook met een arbeidsongeschiktheidsuitkering (Wajong, WIA, WAO, WAZ of Ziektewet) is het mogelijk om een eigen bedrijf te starten. Voor de eisen en de voorwaarden zie deze link:
www.uwv.nl/particulieren – zoekterm: *eigen bedrijf starten met WIA*

Waar kan ik terecht met al mijn onderneming gerelateerde vragen?

Contactpunt Nederland (Dienstenrichtlijn)

Centraal contactpunt (Dienstenrichtlijn) waar ondernemers hun zaken kunnen regelen:
<https://ondernemersplein.kvk.nl> (NL),
<https://business.gov.nl> (EN)

Ondernemersloketten Nederland

Daarnaast heeft elke gemeente in Nederland een eigen loket waar ondernemers uit die gemeente terecht kunnen met diverse vragen over onder andere vestiging en mogelijkheden. Dit is te vinden op de site van de betreffende gemeente.

Voor hulp bij het opstarten en het opstellen van een Business Plan kan men terecht bij het Starterscentrum Limburg: www.starterscentrum.nl

Waarop moet ik letten bij de inschrijving als ondernemer in het land van vestiging?

Registratie-eisen en belastingen

In Duitsland verschillen de registratie-eisen per beroepsgroep. Elke zelfstandige dient zich aan te melden bij het Finanzamt, waar de ondernemer ook in alle gevallen de belastingaangifte hoort in te dienen. Voor de **Freiberufler** is deze eenmalige registratie in beginsel voldoende. Dat geldt voor alle beroepsactiviteiten die niet aan de Wet tot regeling van ambacht, handel en industrie, Gewerbeordnung (GewO), zijn onderworpen. Kleine bedrijven met een eenvoudige bedrijfsstructuur en freelancers/vrije beroepen hoeven niet ingeschreven te zijn bij de Handelskammer (IHK) of de Handwerkskammer (HWK).

De **Kleingewerbetreibende** en de **Kaufmann** dienen zich daarnaast in te schrijven bij het Gewerbeamt om hun vak of handel te registreren (Gewerbe anmelden), hun bedrijfsbelasting (GewSt) te betalen en lid te worden van de Handelskammer (IHK) of Handwerkskammer (HWK). Sommige beroepen zijn volgens het Handelsgesetzbuch (HGB) verplicht tot het bijhouden van een reglementaire boekhouding (Buchführungspflicht).

Het Finanzamt beslist onder welke categorie zelfstandige een ondernemer valt (bijvoorbeeld op basis van een omschrijving van de beroepsactiviteiten (Tätigkeitsbeschreibung)).

Welke rechtsvorm kies ik?

Rechtsvormen

In Duitsland bestaan ondernemingen met en zonder rechtspersoonlijkheid:

Zonder rechtspersoonlijkheid:

FREIBERUFLER

- Hiervan is het belangrijkste kenmerk de nauwe band tussen persoonlijke opleiding en professionele onafhankelijkheid
- Voorbeelden zijn juristen, artsen, architecten, journalisten, etc
- Is aansprakelijk voor schulden van de onderneming zowel met het ondernemingsvermogen alsook met het privévermogen

KLEINGEWERBETREIBENDE

- Een Kleingewerbe (kleinbedrijf) is een onderneming die volgens aard en omvang geen inrichtingen en voorzieningen vereist
- Is aansprakelijk voor schulden van de onderneming zowel met het ondernemingsvermogen alsook met het privévermogen

Met rechtspersoonlijkheid:

UG UNTERNEHMERSGESELLSCHAFT (Haftungsbeschränkt)

- Mini-GmbH
- Vereist een notariële oprichtingsakte van de statuten
- Kapitaal is verdeeld in aandelen die in het bezit zijn van een aandeelhouder(s)
- Moet één of meerdere bestuurders hebben
- Het maatschappelijk kapitaal van een UG dient minimaal € 1, te zijn
- De UG is aansprakelijk voor eventuele schulden

GmbH (Gesellschaft mit beschränkter Haftung)

- Idem UG
- Echter het maatschappelijk kapitaal van een GmbH moet tenminste € 25.000 te bedragen
- Bilanzierungspflichtig - verplicht opmaken van een jaarlijkse financiële balans (HGB)

Specifieke beroepsgroep: Wat onder een Kaufmann wordt verstaan wordt wettelijk bepaald vanuit het Handelsgesetzbuch (HGB). Dit hangt af van de omzet, winst, zakelijke relaties, omvang van de aangeboden diensten enzovoorts. Een Kaufmann is persoonlijk aansprakelijk met zijn relaties voor schulden van de eenmanszaak.

Hoe is de sociale zekerheid voor ondernemers geregeld?

Doorgaans geen verplichte sociale verzekering, met uitzonderingen

Aansluiten bij sociale verzekeringen is voor zelfstandigen over het algemeen niet verplicht, **behalve voor de ongevallenverzekering** in sommige gevallen. Voor de risico's ouderdom, overlijden, arbeidsongeschiktheid kan bij de Deutsche Rentenversicherung een vrijwillige verzekering worden afgesloten. Alleen voor de ziektekostenverzekering zijn zelfstandigen, zoals alle burgers in Duitsland, verplicht om een ziektekostenverzekering af te sluiten. Zelfstandigen hebben in beginsel de keuze tussen vrijwillige aansluiting bij het wettelijke ziekteverzekeringsstelsel of aansluiting bij een particulier ziekteverzekeringsstelsel (in dit geval is later overstappen niet meer mogelijk).

Daarnaast kan het verplicht verzekeren tegen bepaalde sociale risico's nogal verschillen per beroepsgroep. Bijvoorbeeld kunstenaars zijn in Duitsland wel verplicht om aan te sluiten bij de Künstlersozialkasse. Ook voor de vrije beroepen zijn er bijzondere verzekeringen, informatie hierover bij: www.dguv.de – Zoekterm: Gesetzliche Unfallversicherung Unternehmen

Welke beroepseisen gelden? Heb ik een vergunning nodig om mijn bedrijf te kunnen uitvoeren?

Specifieke beroepseisen (noodzakelijke formaliteiten)

In Duitsland geldt voor het uitvoeren van ambachtelijke werkzaamheden/ beroepen en het uitvoeren van werkzaamheden/ beroepen in de bouw het Handwerksrecht met name de Wet tot regeling van de ambachtssector - de Handwerksordnung (HwO). In de **Handwerksordnung** is vastgelegd welke werkzaamheden vergunningsvrij zijn en welke werkzaamheden vergunningsplichtig zijn. De vakbekwaamheid hiervoor dient men aan te tonen aan de hand van diploma's en ervaring, via de zogenaamde Meisterbrief.

Indien men vanuit Nederland of België dergelijke werkzaamheden wil uitvoeren in Duitsland dan dient de vakbekwaamheid aangetoond te worden door middel van een EU verklaring op de volgende manier:

- Een EG verklaring aanvragen via de Kamer van Koophandel, kosten € 80.
- De EG verklaring inleveren bij de Duitse Handwerkskammer (HWK).
- Dit geeft recht op een Handwerkskarte voor de zelfstandige.
- Pas als de zelfstandige de Handwerkskarte heeft, mag die de beschermde ambacht in Duitsland uitvoeren.

Op de website van het Zentralverband des Deutschen Handwerks (ZDH) staat een actueel overzicht van **vergunningplichtige beroepen** en een kaart met alle regionale Handwerkskammern (HWK's):

www.zdh.de – zoekterm: *Handwerksordnung Meister im Handwerk*

www.ihk.de/Themen – zoekterm: *Existenzgründung und Unternehmensförderung*

www.zdh.de – zoekterm: *Adressen Handwerkskammern*

Ook voor de toegang tot zogenaamde vrije beroepen dient in verschillende gevallen een vergunning aangevraagd te worden. Meer informatie en advies over de beoordeling of de betreffende beroepsactiviteit wel of niet als vrij beroep zou kunnen worden beschouwd, is te vinden bij de volgende organisaties:

www.freie-berufe.de – Bundesverband der freien Berufe (BfB)

<http://ifb.uni-erlangen.de/en/> – Institut für Freie Berufe (IFB)

Hoe start ik vanuit een uitkering?

Starten vanuit een uitkering

In Duitsland kan men zowel vanuit een werkloosheidsuitkering (ALG) alsook vanuit de bijstand (ALG II) starten met een eigen bedrijf. Voor de eisen en de voorwaarden zie de website van de **Bundesagentur für Arbeit (BA)**:
www.arbeitsagentur.de – zoekterm: *durchstarten Existenzgruendung*

Waar kan ik terecht met al mijn onderneming gerelateerde vragen?

Contactpunt Duitsland (Dienstenrichtlijn)

Gründerplattform Behördenwegweiser (wegwijzer naar alle relevante autoriteiten bij het starten van een bedrijf in Duitsland)
gruenderplattform.de/ – zoekterm: *behoerdenwegweiser*

Overzicht van alle centrale contactpunten per Bundesland
www.ixpos.de – zoekterm: *points of single contacts*

Ondernemersloket Duitsland

Voor geheel Duitsland te bereiken via:
www.bmwi.de – zoekterm: *Ansprechpartner*

Elke deelstaat heeft zijn eigen ondernemersloket. Via de hierboven genoemde website zoekt men het gewenste Bundesland. Voor Noordrijn-Westfalen is het ondernemersloket te vinden via:
<https://service.wirtschaft.nrw/der-einheitliche-ansprechpartner-nrw/ueber-uns> – enkel contactpunt NRW
www.make-it-in-Germany.de – zoekterm: *Existenzgründung*

Wat zijn de lokale wetten en regels voor markttoegang in de EMR?

Voordat je de eerste keer gaat ondernemen over de grens

Meldplicht dienstverlening buitenlandse ondernemers

België

België kent een MELDPLICHT voor buitenlandse zelfstandigen die tijdelijk diensten verrichten in dit land (zie LIMOSA-melding op www.limosabe.be).

Nederland

Voor sommige sectoren kent Nederland een MELDPLICHT voor buitenlandse zelfstandigen die tijdelijk diensten verrichten in dit land (zie www.postedworkers.nl). Bijvoorbeeld:

- bouwsector
- landbouw, bosbouw en visserij
- industriële sectoren

Duitsland

Duitsland kent een MELDPLICHT voor buitenlandse zelfstandigen die tijdelijk diensten verrichten in dit land. Met name geldt ingeval van detachering in diverse sectoren zoals de bouw of de vleesindustrie, een meldplicht (zie www.meldeportal-mindestlohn.de).

De Duitse **Douane** geeft een overzicht over de bij wet vastgestelde sectoren. www.zoll.de. Ga naar: 'Unternehmen' zoekterm: *Anmeldung Entsendung*

Daarnaast is het in alle drie landen verplicht om een A1-verklaring aan te vragen. Een A1-verklaring geeft duidelijkheid over de vraag in welk land de zelfstandige sociaal verzekerd is. Deze verklaring dient doorgaans te worden aangevraagd in het woonland.

Specifieke beroepseisen

Erkenning van diploma's en beroepskwalificaties

Sommige beroepen (zoals bijv. verzorgenden, fysiotherapeuten of leraren) zijn gereguleerd. Dat doet de overheid vanuit het oogpunt van consumenten- en patiëntenbescherming. Voor deze beroepen bestaan er wettelijke regels waarin is vastgelegd welke diploma's en werkervaring (ook wel beroepskwalificaties) nodig zijn om in het beroep te kunnen werken. Heeft u een buitenlands diploma en wilt u grensoverschrijdend in een gereguleerd beroep aan de slag? Dan dient u eerst uw beroepskwalificaties te laten erkennen. Meer informatie op de ITEM Cross-border Portal (<https://itemcrossborderportal.maastrichtuniversity.nl/link/id/nzudxZdokeAmZWjL>) en via de landelijke bevoegde autoriteiten hieronder:

België

Be-Assist nationaal assistentiecentrum

Contactpunt voor de erkenning van beroepskwalificaties in België: www.economie.fgov.be – zoekterm: *beroepskwalificaties*

Nederland

NUFFIC nationaal expertisecentrum voor onderwijsvergelijking en diplomawaardering

Contactpunt voor de erkenning van beroepskwalificaties in Nederland: www.nuffic.nl – zoekterm: *beroepserkenning*

Duitsland

Anerkennungsportal – informatieportaal van de Duitse overheid, Bondsinstituut voor beroepsopleidingen (BIBB)

Contactpunt voor de erkenning van beroepskwalificaties in Duitsland: www.anererkennung-in-deutschland.de

Wat zijn de lokale wetten en regels voor markttoegang in de EMR?

Euregionaal kamer van koophandel

Regionale handelsvertegenwoordigingen

De vier samenwerkende Kamers van Koophandel (IHK Aken, IHK Eupen Malmedy St. Vith, CCI Luik Namen Verviers, Voka-Kamer van Koophandel Limburg) in de Euregio Maas Rijn, de Stichting Structuur Versterkende Projecten Zuid Limburg en LIOF willen de internationale handel en het ondernemerschap in deze regio bevorderen en bedrijven ondersteunen bij hun bedrijfsactiviteiten.

www.euregiochambers.eu

- Industrie und Handelskammer (IHK) Aachen
- Industrie und Handelskammer (IHK) Eupen Malmedy-St. Vith
- Chambre de Commerce et d'Industrie (CCI) de Liège - Verviers - Namur
- Voka - Kamer van Koophandel Limburg
- N.V. LIOF

Hoe werkt de belastingheffing bij grensoverschrijdend ondernemen?

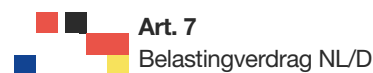
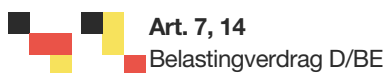
Toepasselijke wetgeving

Voorkomen dubbele belasting (Bilaterale belastingverdragen)

Elke inwoner betaalt belasting in het land waar hij werkt/onderneemt (basisbeginsel fiscaliteit). Dat wil zeggen de inwoner is in beginsel belastingplichtig in het land waar én (slechts) over het gedeelte van de werkzaamheden die hij daar verricht. Dit is in tegenstelling tot het basisbeginsel van de sociale zekerheidscoördinatie.

Basisregel: Wonen en werken in twee landen

Heffingsbevoegd is in beginsel het woonland, tenzij de ondernemer een **vaste inrichting** in het werkland heeft. Waar de ondernemer belasting moet afdragen, is geregeld in het verdrag ter voorkoming van dubbele belastingen. Heeft de ondernemer een vaste inrichting in het werkland, bijvoorbeeld een winkel of een kantoor, dan dient de ondernemer de belastingen over de inkomsten, die zijn toe te rekenen aan de werkzaamheden in de vaste inrichting, af te dragen in het werkland.

Indien het vanwege de aard van de werkzaamheden, onduidelijk is waar de werkzaamheden worden uitgevoerd, is het mogelijk om een **ruling** aan te vragen bij de nationale belastingautoriteit. Daarnaast is het ook belangrijk om aantoonbaar en aannemelijk te maken dat de ondernemer werkt in het land waar de opdrachtgever(s) gevestigd is (zijn). Bijvoorbeeld door middel van facturen waar de locatie genoemd staat.

Btw-verleggingsregeling

Grensoverschrijdende levering van goederen en diensten

Wanneer een ondernemer goederen of diensten levert aan klanten in een ander EU-land, brengt hij in beginsel **geen btw in rekening** aan ondernemers uit het andere EU-land. Bij goederen past de ondernemer het 0%-tarief toe en bij diensten verlegt de ondernemer de btw naar de klant. De **afnemer**, indien die ondernemer is en/of btw-plichtig draagt de btw (omzetbelasting) af in zijn eigen land.

Bij klanten, die geen btw-aangifte kunnen doen, brengt de ondernemer de betreffende btw **wel in rekening**. Dit zijn particulieren en ook organisaties die niet btw-plichtig zijn.

Organisaties, die niet btw-plichtig zijn, zijn meestal overheidsorganisaties, stichtingen en verenigingen.

➔ *Let hierop bij de facturatie en ga er niet zomaar vanuit dat bij grensoverschrijdende levering van goederen en diensten de btw-verleggingsregeling van toepassing is.*

➔ *Hoe de ondernemer de btw-verleggingsregeling dient toe te passen, kan hij navragen bij de Belastingdienst van zijn werkland of vestigingsland.*

<https://financien.belgium.be/nl/ondernemingen> – zoekterm: *BTW*

www.belastingdienst.nl – zoekterm: *BTW Internationaal*

www.bundesfinanzministerium.de – zoekterm: *Mehrwertsteuer*

Wat zijn typische fiscale valkuilen die men zou kunnen voorkomen?

Uitzondering bilaterale belastingverdragen

Vaste inrichting volgens internationaal recht

Volgens de drie Belastingverdragen is de vaste inrichting een vaste bedrijfsinrichting met behulp waarvan de werkzaamheden van een onderneming geheel of gedeeltelijk worden uitgeoefend, zoals:

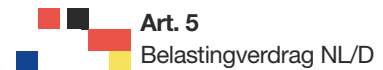
- een plaats waar leiding wordt gegeven
- een filiaal
- een kantoor
- een fabriek
- een werkplaats

Art. 5
Belastingverdrag BE/NL

Art. 5
Belastingverdrag D/BE

Art. 5
Belastingverdrag NL/D

Opgelet!

Praktische toepassing

De zelfstandige werkt buiten het land waar de onderneming gevestigd is en deze **buitenlandse activiteiten hebben een zekere mate van regelmaat en belang** (zoals een plaats waar leiding wordt gegeven of een werkplaats of een vast patroon). Dan kan het heffingsrecht over de betreffende resultaten toegewezen zijn aan het land waar deze activiteiten plaatsvinden, omdat de bevoegde fiscus deze activiteiten (al snel) kan beschouwen als 'vaste inrichting'.

Bij de beoordeling van een vaste inrichting wordt door de betreffende belastingdienst, waar ook de eventuele vaste inrichting gevestigd is, altijd naar de feiten en omstandigheden gekeken, waarbij de afweging van de verschillende factoren per land kan verschillen. Het is belangrijk om hiervoor de **nodige documentatie** (zoals bv. treinkaartjes, tankbonnen, facturen, agendanotities) te bewaren.

De Belgische belastingautoriteit stelt hierbij bijvoorbeeld:

Resultaten uit dienstenverlening door buitenlandse ondernemingen in België gedurende meer dan 30 dagen per periode van 12 maanden (stand 2020) zonder dat een vaste bedrijfsinrichting is vereist zijn in België belastbaar en moeten aangegeven worden. Dan is aangifte voor de vennootschapsbelasting vereist alsook een vennootschapsbijdrage aan het Belgisch sociaal verzekeringsfonds.

In beginsel geldt dat België alleen mag heffen, als ook voor de toepassing van het belastingverdrag tussen Nederland en België sprake is van een vaste inrichting.

Persoonlijk advies

Team Grensoverschrijdend Werken en Ondernemen (GWO)

Meer informatie via de gezamenlijke dienstverlening van de drie bevoegde belastingautoriteiten (BE Federale Overheidsdienst Financiën, NL Belastingdienst, NRW Finanzverwaltung)

www.belastingdienst.nl – zoekterm *Team GWO*

Hoe werkt de socialezekerheidsplicht bij grensoverschrijdend ondernemen?

Toepasselijke wetgeving

EU coördinatieregels (Verordening EU nr. 883/2004)

De zelfstandige is slechts in één land sociaal verzekerd (basisbeginsel sociale zekerheid). Volgens de algemene regel kan slechts de sociale zekerheidswetgeving van één lidstaat van toepassing zijn op een grensoverschrijdende werksituatie.

25% regel: Wonen en werken in twee landen

De zelfstandige is sociaal verzekerd in het land waar hij werkt, dat wil zeggen waar hij onderneemt (art. 11 lid 3 sub a, hoofregel werklandbeginsel). Onderneemt hij in twee of meer landen, dan gelden de volgende regels:

- De zelfstandige werkt 25% of meer in zijn woonland, dan is hij sociaal verzekerd in zijn woonland (art. 13 lid 2 sub a juncto artikel 14, lid 8 EU nr. 987/2009). Hierbij geldt dat de werkzaamheden zoals vanuit het woonland klanten werven, offertes en facturen schrijven ook meetelt voor de 25% grens. Bij het bepalen van de 25% grens wordt niet alleen gekeken naar de verhouding van de gewerkte uren maar ook naar de diensten en het inkomen.
- De zelfstandige werkt minder dan 25% in zijn woonland, dan is hij sociaal verzekerd in de lidstaat waar het centrum van belangen van zijn werkzaamheden zich bevindt (art. 13 lid 2 sub a juncto artikel 14, lid 8 EU nr. 987/2009).

Zie het onderwerp MOGELIJKE VALKUILEN over voorrangregels en andere specifieke gevallen met betrekking tot hybride werken/ combinaties van sociale statuten, alsook links naar meer informatie en advies.

Belangrijke formaliteit

A1-verklaring aanvragen

Onderneemt de zelfstandige grensoverschrijdend of detacheert hij zichzelf vanuit zijn eigen bedrijf voor een opdracht over de grens of werkt hij als zelfstandige in twee of meer lidstaten, dan dient hij een A1-verklaring aan te vragen. Een A1-verklaring geeft duidelijkheid over de vraag in welk land de zelfstandige sociaal verzekerd is. Dit wordt vastgesteld aan de hand van feitelijke situatie van de werkzaamheden van de zelfstandige.

Een A1-verklaring dient altijd te worden aangevraagd in het bevoegde land, ongeacht of de zelfstandige activiteiten incidentele grensoverschrijdende activiteiten (bijvoorbeeld als de zelfstandige zichzelf naar het buurland detacheert voor het verrichten van zijn werkzaamheden), dan wel permanente zelfstandige activiteiten over de grens, of gelijktijdig werken in meerdere lidstaten omvatten.

OPGELET: Sommige EU landen stellen een A1-verklaring verplicht om werkzaamheden te kunnen verrichten. In elk geval is het verstandig een A1-verklaring aan te vragen bij grensoverschrijdend ondernemen.

Wat zijn typische valkuilen met betrekking tot sociale zekerheid die men zou kunnen voorkomen?

Grensoverschrijdend ondernemen

Bij starten vanuit een uitkering

De gevolgen voor de sociale zekerheid van grensoverschrijdend ondernemen bij starten vanuit een uitkering kunnen per geval verschillen.

Vraag daarom altijd advies aan bij de verantwoordelijke instanties!

Werken in twee of meer landen

Hybride werkenden/ combinaties van sociale statuten

In dit geval zijn in de EU Verordening nr. 883/2004 over sociale zekerheidscoördinatie duidelijke voorrangregels gedefinieerd:

- Werkt de persoon in verschillende lidstaten zowel in loondienst alsook als zelfstandige, dan is die persoon sociaal verzekerd in het land waar hij in loondienst werkt (art. 13 lid 3).
- Werkt de persoon in verschillende lidstaten zowel als ambtenaar alsook als zelfstandige, dan is de persoon sociaal verzekerd in het land waar hij als ambtenaar werkt (art. 13 lid 4).

Opgelet!

Zelfstandige in hoofd - of bijberoep?

Grensoverschrijdend werken als zelfstandige in bijberoep kan belangrijke gevolgen hebben voor de sociale zekerheidspositie van die betreffende zelfstandige.

De persoon werkt bijvoorbeeld als zelfstandige in België en als werknemer in Nederland.

Volgens de Europese voorrangregels ligt de sociale verzekeringsplicht in Nederland, omdat hij daar werknemer is. Daarom kan hij zich niet aansluiten bij een van de sociaalverzekeringsfondsen voor zelfstandigen in België, want hij kan maar in één land sociaal verzekerd zijn.

Informatie en deskundig advies

Bevoegde autoriteiten op het gebied sociale zekerheid

België

RSVZ - Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen, **RSZ** - Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
www.rsvz.be & www.rsz.be

Nederland

SVB - Sociale Verzekeringsbank, Bureaus voor Belgische (BBZ) en Duitse Zaken (BDZ)
www.svb.nl/nl/bbz-bdz

Duitsland

DVKA - Deutsche Verbindungsstelle Krankenversicherung Ausland
www.dvka.de

Werken in twee of meer landen

Kantoor aan huis

Een ondernemer kan wegens diverse redenen besluiten om (voorlopig) kantoor aan huis aan te houden. Dit is mogelijk, echter daarvoor zal de ondernemer afhankelijk van het land bepaalde regels in acht dienen te nemen:

www.financien.belgium.be –
zoekterm: *zelfstandigen & vrije beroepen*

www.ondernemersplein.kvk.nl –
zoekterm: *kantoor aan huis*

www.existenzgruender.de –
Ga naar: *Gründung vorbereiten*, Ga naar: *Gründungswissen*,
Ga naar: *Standort*

➔ *Onderneemt de zelfstandige in het buurland terwijl hij ook thuis werkt (in het woonland), dan kan de 25%- coördinatie-regel over de sociale verzekeringsplicht voor werken in twee of meer landen op hem van toepassing zijn.*

Achteraf verkeerd verzekerd blijken

In zeer uitzonderlijke gevallen (die een aantal jaren geduurd hebben) kan het zijn dat iemand verkeerd sociaal verzekerd blijkt te zijn. In dat geval kunnen de bevoegde autoriteiten van twee of meer lidstaten onderling afstemmen hoe om te gaan met een dergelijke casus, weliswaar door een afwijkende overeenkomst, gebaseerd op art. 16, VO 883/2004 af te sluiten.

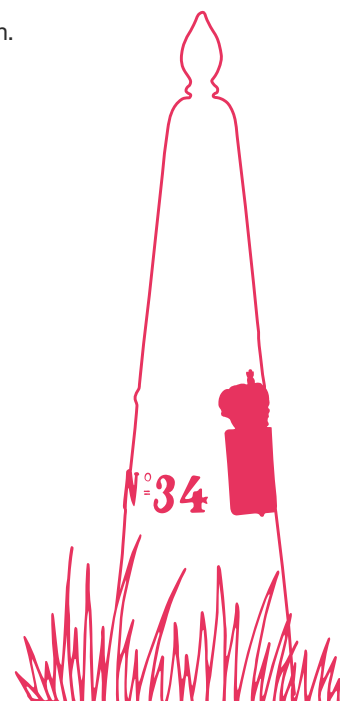
COVID-19 pandemie / crisismaatregelen

Pandemie-gerelateerde steunmaatregelen

Naar aanleiding van de Coronapandemie zijn er voor ondernemers diverse steunmaatregelen getroffen. Echter hierbij is 'grensoverschrijdend toegang' niet altijd gegarandeerd. Zie voor meer informatie:

GrensInfoPunten (GIP)
www.grenzinfo.eu –
zoekterm: *Coronavirus en grensganger*

ITEM Cross-border Portal
<https://itemcrossborderportal.maastrichtuniversity.nl> –
zoekterm: *corona news* – ga naar: *Entrepreneurs/Employers*

Hoe omgaan met het risico schijnzelfstandigheid?

Uiteenlopende statuten

Rechtspositie zelfstandigen

België

Wettelijke definitie van een zelfstandige

België kent een wettelijke definitie van een “zelfstandige”. Voor de toepassing van het sociaal statuut ten voordele van de zelfstandigen dient onder een “zelfstandige” verstaan te worden:

‘ieder natuurlijk persoon, die in België een beroepsbezigheid uitoefent uit hoofde waarvan hij niet door een arbeidsovereenkomst of door een statuut verbonden is’ (artikel 3 van het Koninklijk Besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen)

Daarnaast komt men in België de volgende begrippen tegen: eenmanszaak of zelfstandige in hoofdberoep en zelfstandige in bijberoep. Deze kwalificaties zijn van belang voor bepaling van de wettelijke verplichtingen voor de zelfstandige.

Nederland

Zelfstandige zonder personeel (ZZP) geen juridisch begrip

In Nederland komt men de volgende begrippen tegen: freelancer, eenmanszaak en **zzp (zelfstandige zonder personeel)**. Drie namen voor hetzelfde of toch niet? Er bestaat hiervoor géén eenduidig begrip. Bij de Kamer van Koophandel schrijft de ondernemer zich in als **eenmanszaak**. Voor de aangifte van de inkomstenbelasting is de onderneming ook een eenmanszaak. Er bestaat echter geen wettelijke definitie.

Daarnaast is volgens vaste jurisprudentie (belastingrecht) sprake van een zelfstandig uitgeoefend beroep, indien de werkzaamheden door de belastingplichtige zelfstandig en voor eigen rekening en risico worden verricht en hij of zij daarbij ondernemersrisico loopt (ECLI:NL:GDHA:2018:1184).

Duitsland

Solo-Selbständige geen juridisch begrip

In Duitsland bestaat er geen wettelijke definitie voor het begrip Solo-Selbständige. Dit geldt zowel voor het arbeidsrecht als voor het belasting en sociale zekerheidsrecht en het strafrecht, waarmee eveneens rekening moet worden gehouden. Men is het erover eens dat men van zelfstandige arbeid alleen spreekt wanneer individuele personen (ondernemers), die geen eigen personeel in dienst hebben, hun werk en diensten zelfstandig verrichten, d.w.z. onafhankelijk van instructies en niet in persoonlijke afhankelijkheid. Deze twee kenmerken van solo en zelfstandige zijn kenmerkend. In Duitsland komt men verder de volgende begrippen tegen: **Solo-Selbständige, Einzelunternehmer, Kaufmann, Kleingewerbetreibende, Freiberufler**. Deze kwalificaties zijn van belang voor het al of niet inschrijven in het Handelsregister, Gewerbeamt of (alleen maar bij het) Finanzamt.

Risico herkwalificatie

Schijnzelfstandigheid: Uiteenlopende juridische criteria

Als zelfstandige moet u voor eigen rekening werken. Dat betekent dat er geen enkele gezagsverhouding of gezagsrelatie tussen u en uw opdrachtgever mag bestaan. In werkelijkheid een beroepsactiviteit uitoefenen onder het gezag van een werkgever zou normaal gezien als loondienst gekwalificeerd moeten zijn.

In elk land en afhankelijk van het rechtsgebied wegen verschillende factoren mee in de beoordeling of een bepaalde situatie juridisch als schijnzelfstandigheid wordt beschouwd. Daardoor kan risico van schijnzelfstandigheid ontstaan. Bijvoorbeeld wanneer een zelfstandige voor één opdrachtgever werkt. Er zijn weliswaar gelijklopende kenmerken herkenbaar zoals ondergeschiktheid en verloning, maar elk land hanteert zijn eigen criteria voor de afbakening tussen zelfstandigheid en het werknemersbegrip. Controle hierop vindt plaats door de nationale autoriteiten. Bij die controle wegen de volgende factoren doorgaans mee:

- Het bezit van verschillende opdrachtgevers;
- Uw vrijheid als zelfstandige om het eigen werk te organiseren (geen aantoonbare gezagsrelatie);
- De opdrachtgever mag de zelfstandige niet verplichten wanneer, waar en hoe de taken worden uitgevoerd.

Wanneer komt er een sociaalrechtelijke controle?

België

Het **RSVZ-Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen** controleert hoe de feitelijke werksituatie van de 'zelfstandigheid op papier' eruitziet en of er sprake is van een arbeidsovereenkomst. Voldoet een werksituatie niet aan de criteria, dan kan het RSVZ een feitelijk dienstverband vaststellen, ook al schrijft u facturen uit en heeft u een btw-nummer. Bij de beoordeling van (schijn)zelfstandigheid beoordeelt het RSVZ, naast de **algemene criteria** (gekozen statuut, vrije organisatie van werktijd en werk, hiërarchische controle), voor een aantal bij wet vastgestelde sectoren de werksituatie op basis van **specifieke criteria** (voor meer informatie zie de website van de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg). Als een arbeidsrelatie onduidelijk is, kan de Commissie ter regeling van de Arbeidsrelatie van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid (op aanvraag) een **ruling** geven. Zij zal beslissen of iemand als zelfstandige of als werknemer moet worden beschouwd. Controle door het RSVZ gebeurt in samenwerking met de RSZ.

Voor meer informatie zie:
(FOD / Arbeidsrelatiewet)
www.werk.belgie.be – zoekterm: *aard van de arbeidsrelatie*
<https://commissiearbeidsrelaties.belgium.be/nl/>

Nederland

De **Belastingdienst** controleert hoe de feitelijke werksituatie van de zelfstandige eruitziet. Volgens de Belastingdienst is iemand ondernemer als hij/zij goederen en/of diensten levert en daarmee geld verdient en voor de continuïteit van zijn onderneming zorgt, ondernemersrisico loopt en aansprakelijk is voor de schulden van zijn bedrijf, meerdere klanten heeft (belastingdienst houdt het criterium aan van minimaal 3 klanten) en zelf kan bepalen op welke wijze hij/zij zijn activiteiten uitvoert. Sinds 2020 voert de Belastingdienst een beleid van verscherpte toezicht op mogelijke gevallen van schijnzelfstandigheid naar aanleiding van de geldende wetgeving (Wet DBA).

Voor meer informatie, zie:
(Belastingdienst)
www.belastingdienst.nl –
zoekterm: *wet DBA*

(Kvk ondernemersplein)
<https://ondernemersplein.kvk.nl/> –
zoekterm: *schijnzelfstandigheid*

Duitsland

Versillende instanties kunnen in Duitsland belang hebben bij een onderzoek naar schijnzelfstandigheid, voornamelijk uitgevoerd door de Duitse Rentenversicherung, zoals de arbeidsrechtbank, het Finanzamt of de sociale verzekeringsmaatschappij. Het vaststellen of de rechtspositie van de betrokkene die van een zelfstandig ondernemer of een werknemer is kan zowel door de Opdrachtgever alsook door de Opdrachtnemer worden aangevraagd bij de **Clearingstelle van de Duitse Rentenversicherung Bund (DRV)**. De Clearingstelle is het beslissingsorgaan van de Duitse pensioen-autoriteit (DRV) voor de vraag of iemand als werknemer in loondienst of als zelfstandige moet worden aangemerkt. Op verzoek van de betrokken personen stelt zij de status vast, d.w.z. of de persoon werknemer of zelfstandige is. Het besluit is juridisch bindend.

www.deutsche-rentenversicherung.de
– zoekterm: *clearingstelle*

www.aachen.ihk.de – zoekterm:
Scheinselbständige (criteria)

Wat is de specifieke regelgeving met betrekking tot de kunst en cultuursector?

Speciale regels

Sociale zekerheid

Elk land in de EMR kent wettelijke uitzonderingen voor deze beroepsgroepen vanwege de bijzondere omstandigheden waarin deze beroepen doorgaans worden uitgeoefend.

België	Nederland	Duitsland
<ul style="list-style-type: none"> Geen afzonderlijk sociaal zekerheids statuut (geen aparte bijdragen), aansluiten bij Sociaal Verzekeringsfonds Evaluatie activiteiten en formaliteiten door Commissie Kunstenaars, zoals: <ul style="list-style-type: none"> Kunstenaarskaart (occasionele kunst); houder valt niet onder de sociale zekerheidswetgeving Kunstenaarsvisum ("stelsel artikel 1 bis" van de wet van 27 juni 1969); klassieke arbeidsovereenkomst ontbreekt; mogelijkheid om zonder ondergeschiktheid/ gezagsmoment toch onder het sociale zekerheidsregime voor werknemers te vallen Attest van zelfstandige activiteit, geldt max. 2 jaar <p>Zie: www.artistatwork.be</p>	<ul style="list-style-type: none"> Volksverzekeringen gelden voor iedereen, in beginsel geen afzonderlijk stelsel voor kunstenaars, dus enkel AOW (ouderdom), ANW (nabestaanden), WLZ (langdurige zorg), AKW (kinderbijslag) Zelfstandigen dienen zelf een inkomen bij werkloosheid, ziekte en arbeidsongeschiktheid te regelen <p>Zie: www.beroepskunstenaar.nl – zoekterm: <i>Overzicht sociale zekerheid</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Uitzondering live performances: de artiestenregeling (fictieve dienstbetrekking) kan gelden als een artiest wordt ingehuurd voor een optreden korter dan 3 maanden <p>www.belastingdienst.nl – zoekterm: <i>artiesten</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Apart sociaal zekerheidsregime voor artiesten en kunstenaars via Wet op de sociale verzekering van kunstenaars (KSVG), de Künstlersozialkasse (KSK) is verantwoordelijk voor de uitvoering Inkomen wordt gegarandeerd in geval van pensioen, ziekte en arbeidsongeschiktheid Vergelijkbaar niveau van wettelijke sociale verzekering als werknemers, maar niet verzekerd tegen ongevallen en werkloosheid Kunstenaars betalen slechts de helft van de bijdragen zelf, de hoogte hangt af van het inkomen De Künstlersozialkasse (KSK) bepaalt wie verplicht moet worden verzekerd en bepaalt de hoogte van de bijdragen <p>Zie: www.kuenstlersozialkasse.de</p>

- ➔ **Beperkende administratieve eisen voor zeer mobiele werkenden**
OPGELET: Er kunnen mogelijke beperkingen in het gebruik van A1-verklaringen optreden omdat deze opgesteld zijn voor 'standaard' tewerkstellingssituaties. Dat wil zeggen dat er mogelijk een probleem van toepassing is op niet standaard soorten van tewerkstelling en waar een voorspelling van werkactiviteiten over een langer termijn lastig blijkt.
- ➔ Specifieke verplichte formaliteiten zoals **aankomstverklaringen** en verklaringen van contractuele gegevens (bijvoorbeeld in de context van detachering) kunnen extra administratieve lasten veroorzaken voor hoog mobiele grenswerkers.

Verder informatie en advies

www.smartbe.be/nl – de coöperatie Smart
www.touring-artists.info – touring artists informatie portaal
www.cultuurloket.be – cultuurloket, Belgisch informatie portaal
www.dutchculture.nl/en – Dutch Culture, Nederlands informatie portal
www.on-the-move.org/about – On the Move-netwerk voor culturele mobiliteit

Welke zijn bijzondere valkuilen bij de grenseffecten in de kunst en cultuursector?

Zeer mobiele werkende

Contraproductieve belastingregelingen

Volgens het OESO Modelverdrag mogen overheden belastingen van **buitenlandse kunstenaars innen in het land waar de prestatie plaatsvindt**. Het is problematisch voor culturele actoren die op tournee zijn in verschillende landen om belastingen te betalen in alle landen waar ze optreden. Dit levert hoge administratieve kosten op voor zowel kunstenaars en overheden. Sommige landen hanteren **uitzonderingen** op deze regeling, vaak zijn deze ervan afhankelijk dat de prestaties (tenminste gedeeltelijk) uit openbare middelen worden gefinancierd.

Art. 17

Belastingverdrag BE/NL

Art. 17

Belastingverdrag D/BE

Art. 16

Belastingverdrag NL/D

Tussen wal en schip

Modellen en coördinatie-regels van sociale bescherming niet aangepast aan zeer mobiele werkenden

De erkenning van specifieke sociale zekerheidsrechten voor zeer mobiele werkenden is des te ingewikkelder bij buitenlandse opdrachten. Definities en beroepsstatuten variëren in elk land en dit beïnvloedt de fiscale en sociale zekerheidsrechten en andere administratieve procedures. Sommige landen zoals Duitsland hebben een speciaal regime voor kunstenaars, andere staten hebben dat niet.

- **Risico “yo yo” effect** (frequente wijziging van de toepasselijke wetgeving) door de toepassing van artikel 13 VO883/2004 (EU-coördinatie-regels) veroorzaakt door onnauwkeurigheid in de wetstekst.
- **Rechtsonzekerheid** ontstaat in de praktische toepassing van dit artikel omdat de beoordelingscriteria (bijvoorbeeld voor marginale activiteiten) afhankelijk zijn van de specifieke situatie, het geldende rechtssysteem en de bevoegde autoriteit. Alle deze factoren kunnen daarom **per situatie en per land** verschillend worden gewogen.

Europese interne markt basisbeginselen

Fundamentele EU-rechten

Basisprincipes van de Europese binnenmarkt

Elke burger van een lidstaat in de EU heeft volgens artikel 49 VwEU (Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie) de vrijheid om zich in een andere lidstaat te vestigen. Het **recht van vrije vestiging** betreft ook het werken als zelfstandig professional, alsmede de oprichting en het beheer van ondernemingen, zoals de wetgeving van het land van vestiging stelt. Verder heeft iedere burger van een lidstaat binnen de Unie het **recht op het vrij verrichten van diensten** in een andere lidstaat dan waar de dienstverlener is gevestigd (artikel 56 VwEU).

De Dienstenrichtlijn (2006/123/EG) regelt voor bijna alle dienstverlenende ondernemers dat zij zich in een andere lidstaat van de EU kunnen vestigen of hun diensten in een andere lidstaat kunnen aanbieden. Daarvoor is **elke lidstaat verplicht** om één loket aan te wijzen waar deze ondernemers hun zaken kunnen regelen, zoals bijvoorbeeld vergunningen. Voor elk land binnen deze brochure zijn deze centrale loketten expliciet aangewezen.

Verder verplicht de EU de lidstaten tot het toepassen van het beginsel van **gelijke behandeling van zelfstandig werkzame mannen en vrouwen** (Richtlijn 2010/41 EU), waarbij als zelfstandige wordt verstaan als “eenieder die onder de in het nationale recht bepaalde voorwaarden voor eigen rekening een winstgevende activiteit uitoefent”.

Vrijheid van dienstverrichting en vestiging

Vrije beroepen

Volgens de EU regels betreffende de erkenning van beroepskwalificaties (Richtlijn 2005/36/EG) is een vrij beroep gedefinieerd als

‘een beroep dat wordt uitgeoefend op grond van een relevante beroepskwalificatie door een persoon die persoonlijk, op eigen verantwoordelijkheid en professioneel onafhankelijk, intellectueel ideële prestaties verricht ten behoeve van de opdrachtgever en de samenleving in het algemeen’.

De exacte definitie voor de nationale wetgeving verschilt van land tot land. Zo kan de beroepsuitoefening in de lidstaten, in overeenstemming met Europees recht, onderworpen zijn aan specifieke juridische verplichtingen. Gebaseerd op nationale wetgeving zijn deze verplichtingen **door de betrokken beroepsvertegenwoordiging zelfstandig vastgestelde regels**, die borg staan en de professionaliteit, kwaliteit van de dienstverlening en de vertrouwensrelatie met de opdrachtgever bevorderen.

Partners leidraad

Maastricht University

Institute for Transnational and Euregional
cross border cooperation and Mobility / ITEM

Het interdisciplinaire expertisecentrum ITEM is gevestigd aan de rechtenfaculteit van de Universiteit Maastricht. Het is de spil voor onderzoek, advies, kennisuitwisseling en opleidingsactiviteiten op gebied van grensoverschrijdende mobiliteit en samenwerking en met de missie: kennis – verbinden – samenwerken. ITEM streeft ernaar belemmeringen langs de binnengrenzen van de EU weg te nemen. Onze wetenschappelijke ondersteuning om grenzeloos wonen en werken in de Euregio Maas-Rijn te faciliteren, bestaat bijvoorbeeld onder meer uit praktijkgericht onderzoek, grensoverschrijdende casuïstiek, ontwikkelen van (digitale) juridische informatie tools, zoals deze leidraad, en trainingen, zoals over diplomaerkenning.

ITEM is een interdisciplinair instituut dat is geïnitieerd door de Universiteit Maastricht (UM) in samenwerking met Zuyd Hogeschool, NEIMED, de (Nederlandse) Provincie Limburg, de stad Maastricht en de Euregio Maas-Rijn (EMR).

<https://www.maastrichtuniversity.nl/item>

region aachen

Het Zweckverband Regio Aken is een samenwerkingsverband van de districten Düren, Euskirchen en Heinsberg, alsmede de stad Aken en de StädteRegion Aachen. De regio Aken ligt aan de westelijke rand van Duitsland, dicht bij België en Nederland, in het hart van Europa. Dit maakt de regio Aken tot een internationaal gebied dat interessante perspectieven biedt voor bedrijven, werknemers en studenten - met uitstekende ondersteunende diensten zoals de GrensInfoPunten (GIP's). In het kader van het project youRegion organiseert het Zweckverband Regio Aken samen met andere partners arbeidsbemiddelings- en adviesnetwerken voor grenspendelaars en ontwikkelt modules over interculturele competenties voor toekomstige grenspendelaars en werkzoekenden.

www.regionaachen.de

ZFP FABRIEK

De ZFP fabriek Maastricht is gespecialiseerd in projecten die inspelen op de behoeften van zelfstandige professionals in de regio Maastricht en daarbuiten. In samenwerking met de lokale overheid bevordert ZFP Fabriek Maastricht grensoverschrijdend ondernemerschap door Euregionale informatie- en netwerkevenementen voor zelfstandige professionals te organiseren.

In nauwe samenwerking met het lokale GrensInfoPunt (GIP) Maastricht, biedt ZFP Fabriek Maastricht gratis deskundig advies aan zelfstandige professionals en werknemers in flexibele arbeid met grensoverschrijdende activiteiten in de Euregio Maas-Rijn. De informatiedesk van de ZFP Fabriek Maastricht geeft deskundig persoonlijk advies over de juiste randvoorwaarden om duurzaam succesvol grensoverschrijdend te ondernemen. De zfp-desk heeft spreekuur in Maastricht International Center (MIC):

www.zfp-fabriek.nl

Er zijn bijna 4 miljoen inwoners, meer dan 250.000 bedrijven, vijf universiteiten, 300 onderzoeksinstituten, 110.000 studenten, strategische havens, luchthavens en hogesnelheidsstations in een gebied van ongeveer 11.000 km² in de Euregio Maas-Rijn. Elke dag pendelen ongeveer 30.000 mensen in de Euregio van hun huis naar hun werkplek over de grens. Bijna alle inwoners steken hier regelmatig de landsgrenzen over om te winkelen en te recreëren.

De Euregio Maas-Rijn (EMR) is een van de oudste Euregio's in Europa – een gemeenschappelijke administratieve structuur die vijf partner regio's en drie landen (België, Duitsland en Nederland) met drie officiële talen (Duits, Frans en Nederlands) met elkaar verbindt. Elk land kent zijn eigen regels, bestuursystemen en hun eigen cultuur. Dat deze met elkaar in aanraking komen hoort tot het dagelijkse leven in een grensoverschrijdend gebied. **“Waar diversiteit verbindt”** is het devies van de Euregio Maas-Rijn.

<https://www.euregio-mr.info>

Euregional Welcome Centre & information portal www.youregion-emr.eu
youRegion project website www.youregion.eu
youRegional dienstenplatform en algemene oriëntatie

Interreg Euregio Maas-Rijn (EMR) programma

Doelstellingen

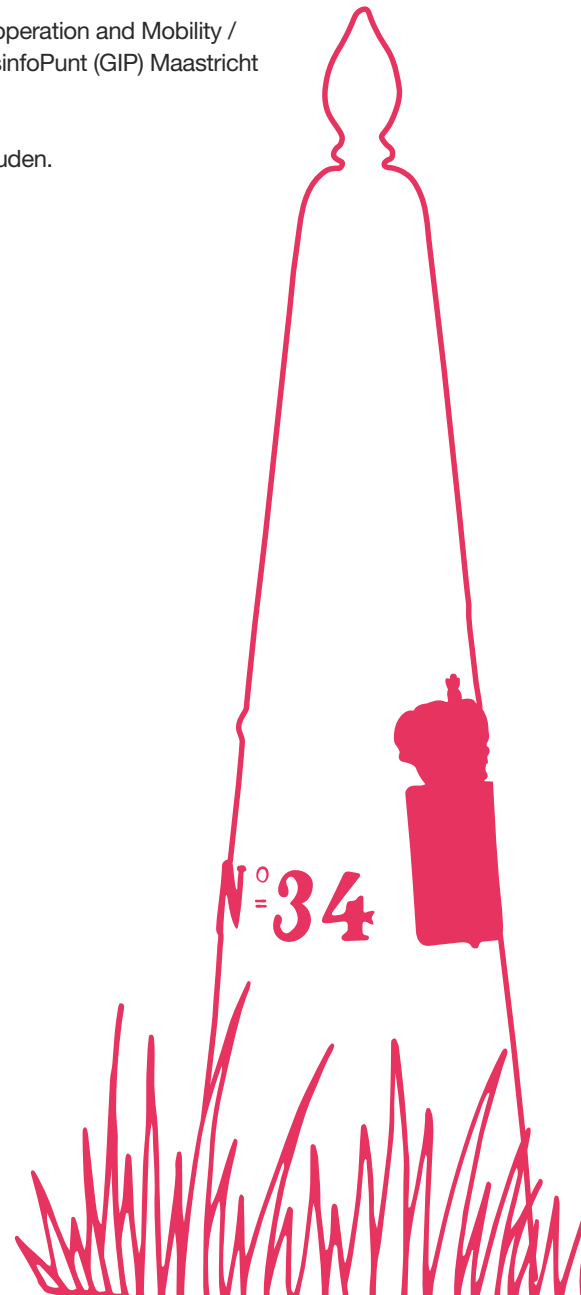
Het Interreg V-A Euregio Maas Rijn (EMR) programma investeert bijna 100 miljoen in de ontwikkeling van dit Interreg-gebied in de periode tot 2020. Het gebied strekt zich uit van Leuven in het westen tot de grenzen van Keulen in het oosten, en loopt van Eindhoven helemaal tot aan de grenzen van Luxemburg. Meer dan 5.5 miljoen mensen wonen in deze grensoverschrijdende regio, waar het beste van drie landen samenkomt in een echte Europese samenleving.

Met deze investering van EU-fondsen in de Interreg-projecten van regionale projectpartners, investeert de EU direct in de economische ontwikkeling, innovatie, territoriale ontwikkeling en de sociale inclusie en onderwijs in dit gebied.

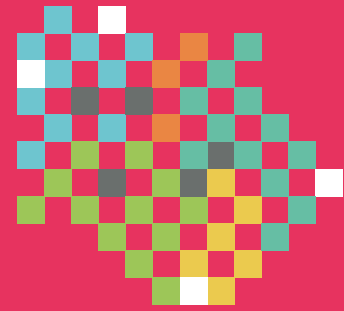

Over deze publicatie

Uitgever:	Institute for Transnational and Euregional cross-border cooperation and Mobility / ITEM, Kapoenstraat 2, NL-6211 KW Maastricht, item@maastrichtuniversity.nl
Web:	itemcrossborderportal.maastrichtuniversity.nl www.maastrichtuniversity.nl/item
Tekst:	Institute for Transnational and Euregional cross-border cooperation and Mobility / ITEM in samenwerking met ZZP Fabriek Maastricht, GrensinfoPunt (GIP) Maastricht en Region Aachen ZV / GIP Aachen-Eurode.
Ontwerp:	C/O Lauscher GmbH, Charlottenstraße 14, 52070 Aachen
Editie:	© Februari, 2022. youRegion ITEM. Alle rechten voorbehouden.
ID:	NL/2022/02

Partners

Ministerium für Wirtschaft, Innovation,
Digitalisierung und Energie
des Landes Nordrhein-Westfalen

© Institute for Transnational and Euregional cross border cooperation and Mobility / ITEM en ZZP fabriek Maastricht, 2022.
www.maastrichtuniversity.nl/item | www.zzp-fabriek.nl | Dit project wordt gesteund door het Interreg V-A Euregio Maas-Rijn-programma van de Europese Unie met middelen uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO).

www.youregion-emr.eu

